

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نباشد تن من مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم

بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Historical

تاریخی

داکتر اجرالدین حشمت

از جنبش مشروطه تا دولت مشروطه در افغانستان

به ادامه گذشته:

علی احمد خان لوی ناب :

علی احمد خان پسر خوشدل خان لوی ناب نوه ایشک آغاسی شیردل خان، برادر زاده ملکه علیا حضرت، شوهر خواهر امان الله شاه که مادرش دختر امیر دوست محمد خان بود، در شهر مشهد زاده شده است. (۱۵۶) خوشدل خان از دوستان و ارادتمندان سردار محمد ایوب خان بود که اخیراً لاذکر بعد از شکست از سردار عبدالرحمان خان و از دست دادن هرات به ایران هجرت نمود که خوشدل خان نیز همراه او بود. سردار ایوب خان بعد از سپری نمودن مدتی چند در مشهد به هند وستان برده شده و در این سفر فامیل خوشدل خان نیز او را همراهی نمودند. در هند بریتانوی چون زمینه تحصیل برای علی احمد خان مساعد بود، زبان انگلیسی را مکمل فرا گرفت. در زمان سلطنت امیر حبیب الله خان که سیل فراریان و تبعید شدگان زمان سلطنت امیر عبدالرحمان خان از شرق و غرب بوطن سرازیر شد، فامیل خوشدل خان نیز از هند بریتانوی به کابل بازگشت نمود که بعداً به کوشش علیا حضرت ملکه برادر و برادر زاده اش بالترتیب به سمت های ایشک آغاسی ملکی و والی کابل مقرر گردیدند. بعد از قتل امیر حبیب الله خان علی احمد خان اولین کسی بود که به سردار نصرالله خان نایب السلطنه بیعت کرد.

علی احمد خان شخص خود خواه، مغرور، اما شجاع و دلاور بود. نسبت قرابت با فامیل سلطنتی به مناصب و مقامهای رفیع رسید، اولین وزیر امور داخله کابینه امان الله خان است که بعد از تصویب قانون اساسی ۱۹۲۳ م به وجود آمد، در سال ۱۳۰۶ هـ در ترکیب هیأت افغانی به ریاست اعلیحضرت امان الله شاه در آسیا، افریقا و اروپا شمولیت داشت، اما این نکته قابل یادآوری است که او در هیچ يك از مقام های فوق

الذکر لیاقت و شایستگی از خود نشان نداده پاس نمک ولی نعمت را به جا آورد و نه منافع علیای کشور را در نظر گرفت، بلکه در هر جا و هر مقامیکه بود به خاطر رسیدن به هدف - تصاحب تاج و تخت دست به تخریب، توطئه و خراب کاری علیه دولت و شخص شاه زد. علاوه از پست های فوق الذکر در مذاکرات صلح راولپندی (۸ آگست ۱۹۱۹ م) ریاست هیأت افغانی را به عهده داشت که به هیچ وجه در خور و شایان آن وظیفه تاریخی و سرنوشت ساز نبود. اگر چه وزارت خارجه افغانستان طرفدار اعزام علی احمد خان مخصوصاً به صفت رییس هیأت افغانی در مذاکرات راولپندی نبود و حتی عبدالهادی خان دای که عضویت هیأت افغانی را داشت از همکاری با علی احمد خان خودداری نمود (۱۵۷)، اما روابط و تعلقات فامیلی و خانوادگی او را در رأس هیأتی قرار داد که مقررات آینده افغانستان را تعیین مینمود که اثرات این اشتباه جبران ناپذیر تا اکنون در سرنوشت این ملت مظلوم مشهود است، و این حرکت یکی از اشتباهات اساسی امان الله خان در قطار سایر لغزش های او محسوب میشود.

علی احمدخان با وجود پیشروی ها و موفقیت های طرف افغانی در جبهه جنگ در مذاکرات دور میز راولپندی آنقدر نرمش و عقب نشینی از خود نشان داد که تمام دست آوردهای میدان جنگ را که در مقابل ریختن خون هزاران شهید راه آزادی و استقلال به دست آمده بود دودسته به طرف انگلیس واگذار شد که ماده پنجم قرار داد صلح راولپندی مؤید این ادعا است: «دولت افغانستان سرحد بین هندوستان و افغانستان را که امیر مرحوم قبول نموده بود، قبول می نماید و نیز متعهد میشوند که قسمت تحدید نشده خط سرحد طرف غرب خیبر در جاییکه حمله آوری از جانب افغانستان در این زمان واقع شد، به واسطه کمیشن دولت بهیبه بریتانیا بزودی تحدید شود و حدی را که کمیشن دولت بریتانیا تعیین نماید قبول بکنند! عساکر دولت بهیبه بریتانیا بر اینست که در مقامات حالیه خود خواهد ماند تا وقتیکه تحدید حدود به عمل بیاید.» (۱۵۸)

علی احمد خان حتی دستورالعملی را که توسط وزارت خارجه افغانستان تهیه و بعد از تصویب مجلس وزراء و تصدیق شاه به هیأت تفویض شده بود در آن هدف مذاکره، صلاحیت و مواردیکه از اختیارات هیأت خارج است، همه و همه را نادیده گرفت و در معاهده مذکور مانند نماینده یک دولت مغلوب صحه گذاشت. طبق همین ماده افغانستان یک بار دیگر مفاد پیمان امیر عبدالرحمان خان و امیر حبیب الله خان را در مورد خط سرحدی دیورند و انصراف استرداد خاک های شرقی و جنوبی کشور را تائید نمود. طبق ماده دوم آن معاهده حق ترانزیت مهمات و لوازم نظامی افغانستان از طریق خاک هند سلب گردید. اگر با اختصار کلام گفته شود، معاهده منعقد راولپندی طوریکه جانیه منافع انگلیس را تضمین نمود.

بعضی از نویسندگان به این عقیده اند که علی احمد خان نسبت عدم دانش اجتماعی و سیاسی و کمبود فهم دیپلوماسی در عقد این معاهده لغزید. اما اعمال گذشته و روابط او با انگلیس ها نشان میدهد که او بخاطر خوش خدمتی به بریتانیا نیای کبیر عمدتاً چنین سند مهم را به نفع آن دولت امضاء کرده باشد. صرف نظر از هر حالتی که این معاهده تحت آن عقد گردیده باشد، هیأت و علی الخصوص علی احمد خان لوی ناب منحیث رئیس آن جفای بزرگی را در حق دولت نوبنیاد مشروطه و ملت افغانستان روا داشته است. در نتیجه عقد آن معاهده دولت انگلیس توانست شکست نظامی خود را با یک فتح سیاسی تلافی نماید. (۱۵۹) علی احمد خان نظر به ارتکاب چنین عمل مخالف منافع ملی رسماً محاکمه و محکوم به جزا نشد و صرف شاه او را بخواست و حضوراً مورد عتاب قرار داد، و آخرین جزاء که برای او تعیین نمود توقیف و آنهم در عمارت شخصی اش

بود. (۱۶۰) اما در ۱۹۲۱ م مورد عفو قرار گرفت و با خواهر شاه امان الله خان ازدواج نمود و بعداً پست های بلند دولتی و اداری را یکی پی دیگر پشت سر گذاشت.

معا هده را ولپندی یکی از پر اهمیت ترین پیمان های سیاسی بین دولت افغانستان و بریتانیا بود که بعد از متارکه نبرد استقلال در ۱۹۱۹ م عقد گردید. افغانستان نظر به موفقیت های نیکه در جبهات جنگ داشت، علاوه از به رسمیت شناختن آزادی و استقلال، میبایست حد اعظمی امتیازات نظیر غرامات جنگ، استرداد خاک های غضب شده کشور توسط حکومت هند بریتانوی در حواشی شرقی و جنوبی خط دیورند را مطالبه میکرد که نکرد و بدون تردید اثرات ناگوار آن پیمان تا اکنون محسوس است.

به عقیده اکثر صاحب نظران سیاسی تا زمانیکه سرحدات طبیعی افغانستان تثبیت نگردد، صلح و ثبات در جنوب غرب قاره آسیا وجود نخواهد داشت، چنانچه بحران سیاسی، اجتماعی و اقتصادی بیشتر از دو دهه ی اخیر کشور، جنگ های داخلی (تنظیمی، فرقه یی، نژادی و مذهبی) و خارجی که از ۱۹۷۸ م آغاز گردیده، قسماً ناشی از همان اشتباهاتی است که مجریان امور در گذشته مرتکب گردیده اند. بناءً اگر طور فشرده گفته شود صلح و ثبات وقتی در این گوشه جهان اعاده خواهد شد که آزادی و استقلال افغانستان احترام، حاکمیت و تمامیت ارضی آن تضمین و سرحدات طبیعی آن تثبیت گردد، در غیر آن ناآرامی های متناوب و جنگ های داخلی و خارجی امروزی به نحوی از انحاء تا مدت های نامحدود ادامه خواهد یافت که نه تنها این درگیری ها منحصر به منطقه نخواهد بود، بلکه صلح و ثبات جهانی نیز مورد تهدید قرار خواهد گرفت. همین اکنون ناآرامی ها، عملیات خراب کاری و قاچاق مواد مخدر به آمریکا و کشورهای اروپایی و دوام حضور قوای نظامی آمریکا و پکت ناتو به بهانه تعقیب و معدوم نمودن سازمان القاعده و طالبان و کشتار هزاره تن از هموطنان بی دفاع ملکی ما (اطفال، زنان و افراد معمر) در اثر پرواز طیارات بم افکن و حملات هوایی و مانور های زمینی، ایجاد تفرقه های نژادی بین اقوام برادر افغانستان همه مؤید ادعای ما است که مسؤلیت مستقیم آنهمه حوادث غم انگیز را گردانندگان دولت آمریکا، جنرال های پاکستانی و حکومت پادشاهی دولت انگلستان به دوش دارند، زیرا آنها سودجویی و حتی دولت نظامی پاکستان بقای خود را در بی امنیتی منطقه می بیند.

علی احمد خان لوی ناب در عین حال در صدد استحکام روابط با قبایل و مردم ولایات مختلف کشور بود، چنانچه امان الله شاه در شورش (۱۹۲۴ م) پکتیا از نفوذ او تا اندازه استفا ده نمود. اوبا گروپ روحانیون علی الخصوص حضرات مجددی میخواست مناسبات نیک برقرار نماید، اما این روابط به خاطر ارادت و اعتقادش به آنها، بلکه غرض استفا ده از نفوذ اجتماعی و سیاسی آنها برای رسیدن به هدف - کسب تاج و تخت بود، چنانچه فضل غنی مجددی از قول حضرت شوربازار (محمد صادق مجددی) اظهار میدارد که:

«حضرت صادق مجددی مینویسد که در بازگشت از اروپا علی احمد خان به نزدش آمده اظهار کرد که امان الله خان در قلب خود احترام به رسول خدا ندارد و اعتراف کرد که در اشتباه بود که در انقلاب ۱۹۲۴ م جانب امان الله خان را گرفت و در سقوط امان الله خان در آینده کوشش خواهد نمود.»

علی احمد خان در هر مقامیکه بود و یا هر وظیفه ای که به او محول شد از تخریب دولت و تبلیغ سوء علیه شخص امان الله خان دست نکشید و در استحکام بنیاد دولت مشروطه و اجرای ده ها پلان و پروگرام اصلاحی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی آن عصر نه تنها صادقانه عمل ننمود، بلکه در شورش شمالی

وتحریر حبیب الله خان کلکانی دست داشت . او در طول مدت ده سال سلطنت امان الله شاه دو بار اعلان پادشاهی نمود ، با راول زمانیکه شاه هنوز در قندهار بود در ولایت مشرقی دست به اعلان سلطنت زد که البته مورد پذیرش مردم قرار نگرفت و در اثر فشار و تهدید آنها به هند بریتانوی فرار نمود . بار دیگر وقتیکه امان الله خان قندهار را به قصد خروج از کشور ترک میگفت تکراراً اعلان سلطنت نمود که باز هم طرفدارانی در جامعه نداشت . سرانجام علی احمد خان لوی ناب در شهر قندهار از طرف قوای دولتی دستگیر و تحت الحفظ به کابل اعزام گردید و به دستور امیر حبیب الله کلکانی به دهن توپ بسته شد .

آن عده از هموطنانی که خواسته باشند کتاب را خرید نمایند می توانند به آدرس ذیل تماس بگیرند:

Dr. Ajruddin Hashmat
97 Forest Heights Str.
Whitby, Ont. L1R 1x7. Canada
Tel (905) 665-8767